

Praatje voor ministerie van VROM over spreiding.

22 mei '03

Toen mijn zoontje negen maanden was gingen zijn vader en ik met hem naar het consulatiebureau in Leiden Noord. Leiden Noord is een zwarte wijk in Leiden (op consulatiebureau's is de laatste jaren veel bezuinigd; Leiden Noord is een van de weinige buurten in Leiden waar er nog een staat en vanuit het Houtkwartier moesten wij dus ook naar Leiden Noord). Onze mede-consulatiebureau bezoekers aan de Bernardkade zijn voor een groot deel allochtone moeders met allochtone kinderen. Als autochtone, hoog opgeleide ouders hadden wij daar een zekere zeldzaamheidswaarde. De dokter wierp een goedkeurende blik op onze baby, liet hem enkele kunstjes vertonen en sprak toen de gedenkwaardige woorden: "Je haalt ze er direct uit, de kinderen van gestudeerde ouders. Je kunt het met negen maanden al zien."

Hoewel dit ongetwijfeld bedoeld was als compliment voor mijn zoon bloedde mijn hart voor al die baby's die de rest van de dag de spreekkamer van de dokter zouden bevolken. Hij zou ongetwijfeld direct aan ze zien dat hun allochtone ouders maar lagere school hadden en zijn verwachtingen naar beneden aanpassen. Deze kinderen zouden opgroeien in een allochtone wijk, en op een zwarte school, met ouders die de grootste moeite zouden hebben om hun schoolcarrière te volgen. Veel meisjes zouden al in groep 8 een hoofddoekje gaan dragen net als hun moeder, omdat vrijwel alle meisjes uit hun klas dat zouden gaan doen en omdat onafhankelijk denken thuis niet hoog aangeschreven stond. Ze zouden opgroeien in gezinnen die voor de helft georiënteerd waren op het land van herkomst, met ouders die nog veel in dat land van herkomst investeerden zowel financieel als emotioneel. Wat zou dat met die kinderen doen? Zouden ze wel gaan houden van Nederland? Of zouden ze opgroeien met een zekere wrok tegen een samenleving die in principe veel te bieden had, maar waar zij die kansen niet makkelijk zouden kunnen grijpen?

Als wij spreken over de wenselijkheid van een spreidingsbeleid doen we dat primair terwille van twee specifieke bevolkingsgroepen. We doen dat omwille van de autochtone bewoners van de beruchte oude wijken, waar we in verkiezingstijd zoveel over horen. En we doen het omwille van de toekomst van allochtone kinderen. We doen het dus, anders dan Van Kempen suggereert, niet alleen om lucht te geven aan onze eigen onderbuikgevoelens. We doen het omdat het niet fair is de lasten van de migratie en de multiculturele samenleving af te wentelen op de sociaal-economisch gezien zwakste autochtone groepen in ons land en we doen het omdat we hopen dat allochtone kinderen meer kans hebben om het te maken in Nederland als zij wonen in een gemengde wijk met een gemengde school. De hoop is dat kinderen dan makkelijker Nederlands zullen leren, omdat hun speelkameraadjes op het schoolplein Nederlands spreken. De hoop is dat hun ouders beter Nederlands zullen spreken als zij die taal overal in hun buurt blijken nodig te hebben. Het gaat te ver om te verwachten dat allochtone en autochtone kinderen voortdurend elkaars beste vrienden zullen zijn als zij maar in een gemengde wijk wonen en bij elkaar op school zitten, maar het is toch niet heel vergezocht om te denken dat ze in elk geval af en toe eens bij elkaar over de vloer zullen komen.

Electoraal gezien zijn zowel de kiezers in de oude wijken als allochtone kinderen geen factor van belang. Kiezers in de oude wijken stemmen vaak allang niet meer, die stemmen alleen nog als er een nieuwe Pim Fortuyn zou opstaan. En allochtone kinderen zullen misschien later gaan stemmen op de AEL, maar dat zien we tegen die tijd wel weer. Het is veel makkelijker dus om geen spreidingsbeleid te voeren, temeer omdat we dat kunnen doen met prachtige verwijzingen naar liberale vrijheidsrechten. Burgers in Nederland moeten zelf kunnen kiezen

waar zij gaan wonen, zij mogen een wijk en een woning kiezen die past bij hun lifestyle. Is dat een villawijk lifestyle met een dure BMW voor de deur, een nanny voor de kinderen en hockey of golfen in de vrije tijd, dan is het logisch dat je met je buurman of buurvrouw wilt praten over de kosten van zo'n nanny, over de dreigende korting van de hypotheekrente-aftrek en over de kwaliteit van de dichtsbijzijnde golf course. Hebben die burgers daarentegen een zuidelijke, allochtone lifestyle, dan wonen ze liever in een klein Istanbul achtige buurt, waar ze met hun burens kunnen praten over de kosten van een schotelantenne, waar ze gezamenlijk de moskee kunnen bezoeken en zich zorgen kunnen maken over het nieuwe beleid van het kabinet inzake importhuwelijken.

Naast de vestigingsvrijheid is er de vrijheid van onderwijs, die we in de tijd van de verzuiling gebruikten om onze kinderen te kunnen laten onderwijzen in de religie of de levensbeschouwing die zij van huis uit mee kregen, maar die wij tegenwoordig mogen benutten om te kiezen voor, wat ik laatst in de NRC mooi omschreven zag als 'ons soort ouders scholen', een school passend bij de lifestyle van de burger en zijn wijk.

Vestigingsvrijheid en vrijheid van onderwijs. Als we zulke mooie redenen hebben om niet te spreiden, waarom zouden we het dan in hemelsnaam wel gaan doen? Ik zou zeggen: omdat de sociale cohesie in onze samenleving sinds de ontzuiling gegroeid is. In de periode van de verzuiling bestond dit land uit vier aparte werelden. Het kon ons niet veel schelen hoe mensen in andere zuilen hun kinderen groot brachten en wat voor opvattingen zij aanhingen over de gelijkwaardigheid van man en vrouw. Sinds de ontzuiling zijn wij veel meer een echte natiestaat geworden, met breed gedeelde normen en waarden die we eigenlijk voor iedereen van belang achten. We vinden het tegenwoordig shocking dat orthodox gereformeerden op de Veluwe hun kinderen niet laten inenten tegen polio, we vinden het erg dat jonge meisjes hoofddoekjes gaan dragen en thuis en in de moskee leren dat zij hun man gehoorzaamheid verschuldigd zijn, we vinden het vreselijk als jongens opgroeien met het idee dat homosexualiteit regelrecht leidt naar de hel. We geloven eigenlijk bijna allemaal wel in gelijke kansen, in de gelijkwaardigheid van man en vrouw, van homo- en heterosexuelen. We willen dat kinderen die waarden bijgebracht krijgen en voorgeleefd zien, zo mogelijk in hun eigen familie, maar als dat niet kan, dan in elk geval op school en in hun eigen buurt.

En dus zijn we ook best bereid tot enige spreiding zou ik willen stellen. Niemand wil in een 90 % zwarte buurt gaan wonen, zeker niet met kleine kinderen, al zet je daar een paleisje neer. Maar een gemengde wijk, zoals de mijne, die half bestaat uit lage flats met hier en daar een schotelantenne, die een paar deftige straten telt waar hoogleraren, hoofdredacteurs en dergelijke wonen, en daar tussendoor huizen met gewone middenklasse gezinnen, daar heb ik in mijn wijk nog nooit klachten over gehoord. Wat is er tegen om met projectontwikkelaars af te spreken dat nieuwe wijken nooit meer dan 6 villa's mogen bevatten, zoveel procent gemiddelde huizen en zoveel procent sociale woningbouw? Het is in een democratie goed als je je niet kunt opsluiten in een enclave met gelijk gesitueerde, gelijk gezinde medeburgers. Al was het maar opdat topbazen uit het bedrijfsleven dan niet meer met droge ogen op tv kunnen gaan beweren dat zij eigenlijk niet zo heel erg veel verdienen.

Niemand stuurt zijn autochtone kind naar een 80 of 90 % zwarte school ook al zijn de klassen daar kleiner en zelfs al maak je er een brede school van met oudervriendelijke opvang- en overblijffaciliteiten.. Zwarte scholen die redelijk presteren zijn scholen die heel veel aandacht geven aan Nederlandse taalverwerving en terecht, want taalbeheersing is noodzakelijk om überhaupt onderwijs te kunnen volgen. Het is niet raar om te veronderstellen dat al dat taalonderwijs ten koste gaat van andere dingen: aardrijkskunde, geschiedenis, natuurkunde en biologie. Dat doe je je kleuter niet aan. Maar een lichtgrijze school met 10 of 20 % allochtone

kinderen is een ander verhaal. Daar kun je je kind best naar toe sturen, zeker als de overheid ervoor zorgt dat er flink geld in het onderwijs wordt gestopt, zodat de klassen niet te groot zijn, de lokalen niet te klein, het materiaal in orde en de leerkracht gemotiveerd. Het lijkt mij dus niet raar om een toelatingsbeleid te voeren op basis van een criterium als de 'thuis taal van de ouders' zoals ze in Vlaanderen schijnen te doen. Niet meer dan zoveel niet-native speaker kinderen per klas is een legitiem selectie criterium zou ik zeggen. En als dat criterium dan ook echt kan worden vastgehouden kun je witte ouders er best van overtuigen dat vluchten naar een hagelwitte eliteschool niet nodig is.

Spreadingsbeleid is vergelijkbaar met milieubeleid. Mensen gaan zichzelf niet zomaar vanzelf allerlei milieu-eisen opleggen. Maar je kunt een beroep doen op hun betere ik en ze bekeren tot de glasbak of het openbaar vervoer. Als de glasbak niet te ver weg is en het openbaar vervoer goed functioneert, zodat het geen idiote offers van mensen vraagt, zijn zij best bereid tot enige extra inspanning. Voor wonen en schoolgaan in een gemengde omgeving geldt volgens mij precies hetzelfde.